

Vihreän innovoinnin suurimpina esteinä liian vähäisiksi koetut hyödyt sekä ympäristölle että liiketoiminnalle

15.8.2022

SeAMK teki loka-marraskuussa 2021 eteläpohjalaisille pk-yrityksille kyselyn, jossa selvitettiin koronan vaikutuksia yrityksiin ja erityisesti kasvuun ja kehittämiseen. Lisäksi kyselyssä käytiin läpi vastuullisuuden toteutumista yritysten liiketoiminnassa. Kyselyyn vastasi yhteensä 213 pk-yritystä eri aloilta ja eri puolilta Etelä-Pohjanmaata. Tässä artikkelissa käsitellään vihreää innovointia ja esteitä, joita yritykset kokevat vihreiden innovaatioiden kehittämiseen tai käyttöönottoon liittyen. Sarjan aiemmat osat on linkitetty artikkelin loppuun.

Kyselyn perusteella eteläpohjalaiset yritykset ovat kiinnostuneita ottamaan käyttöön ja kehittämään vihreitä innovaatioita (lue lisää täältä). Vihreät innovaatiot määriteltiin kyselyssä vastaajille innovaatioiksi, joilla tarkoitetaan negatiivisten ympäristövaikutusten ja -riskien vähentämiseen tai positiivisten ympäristövaikutusten lisäämiseen tähtääviä merkittäviä muutoksia tuotantoprosesseissa, toimintatavoissa tai tuotteissa/palveluissa. Kiinnostuksen lisäksi kyselyssä selvitettiin yritysten kokemia esteitä liittyen vihreään innovointiin. Koettuja esteitä selvitettiin erikseen niiltä yrityksiltä, jotka eivät juurikaan olleet kiinnostuneita vihreästä innovoinnista ja vastasivat arvot 1-2 (asteikolla 1-7). ja erikseen niiltä, joiden ajateltiin olevan ainakin jonkin verran kiinnostuneita ja olivat vastanneet arvot 3-7. Näille kahdelle ryhmälle esitetyt vastausvaihtoehdot poikkesivat hieman toisistaan.

Innovoinnista kiinnostuneiden yritysten esteenä liian vähäisiksi koetut hyödyt liiketoiminnalle

Vihreästä innovoinnista kiinnostuneiden vastaajien, jotka ovat vastanneet kiinnostusta koskevaan kysymykseen arvot 3-7 (78 % yrityksistä), vastaukset ja arviot on esitetty taulukossa 1. Tulokset osoittavat suurimpien esteiden liittyvän asiakkaiden haluttomuuteen maksaa vihreistä innovaatioista (ka 4,9), vihreiden innovaatioiden liian vähäisiin hyötyihin suhteessa niistä koituviin kustannuksiin (ka. 4,6) ja lainsäädännön rajoituksiin tai raskaisiin byrokraattisiin prosesseihin (ka. 4,2). Osaamisen puutetta ei puolestaan koettu kyselyn perusteella kovinkaan suureksi esteeksi (ka. 3,7).

Taulukko 1. Vihreiden innovaatioiden esteet vihreästä innovoinnista kiinnostuneiden yritysten osalta.

Yritys on kiinnostunut kehittämään tai ottamaan käyttöön vihreitä innovaatioita (arvio 3 - 7): Missä määrin eri tekijät vaikeuttavat vihreitä innovaatioita yrityksessä? Asteikko 1-7, 1=ei lainkaan este, 7=erittäin merkittävä este	**n**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**ka.**
Asiakkaiden haluttomuus maksaa vihreistä innovaatioista	159	4%	6%	7%	18%	22%	**29%**	14%	**4,9**
Vihreiden innovaatioiden hyödyt ovat liian vähäiset suhteessa niistä koituviin kustannuksiin	159	6%	6%	9%	**29%**	19%	19%	12%	**4,6**
Lainsäädännön rajoitukset/raskaat byrokraattiset prosessit	158	8%	11%	12%	**28%**	16%	19%	6%	**4,2**
Vaikeus löytää kumppaneita, jotka haluavat investoida vihreisiin innovaatioihin kanssamme	159	8%	13%	13%	**26%**	21%	13%	6%	4,1
Vaikeus löytää oikeanlaisia yhteistyökumppaneita/toimittajia/alihankkijoita	158	6%	12%	19%	**25%**	21%	11%	6%	4,0
Ei ole aikaa perehtyä tarvittaviin teknologioihin	159	8%	10%	19%	22%	**26%**	10%	4%	3,9
Alue- ja paikallishallinnon ympäristölainsäädännön tulkintojen epäselvyys	158	9%	12%	15%	**33%**	18%	9%	4%	3,8
Oikeanlaisen teknisen osaamisen puute	157	11%	15%	17%	**26%**	19%	8%	5%	3,7
Kiinnostusarvio välillä 3-7, jossa 7=erittäin kiinnostunut									

Merkittävimmät esteet vihreästä innovoinnista kiinnostuneiden yritysten kohdalla liittyvät siihen, ettei innovaatioilla koeta saavutettavan tarpeeksi suurta hyötyä: yritykset kokevat, etteivät saa takaisin vihreään innovointiin tekemiään panostuksia. Vaikka yhä useampi kuluttaja kertoo suosivansa vastuullisesti toimivia yrityksiä ja ostavansa kestävästi tuotettuja tuotteita, nämä arvot tai mielipiteet eivät kuitenkaan ole näkyneet juurikaan todellisessa kulutuskäyttäytymisessä (ks. esim. Joshi & Rahman, 2015). Viime vuosina tietoisuus ympäristön tilasta on kasvanut ja kestävyyskriisin seuraukset näkyneet monien arjessa eri puolilla maailmaa, millä varmasti on vaikutusta tämän ns. vastuullisuuskuilun kuroutumiseen, mutta kyselyn perusteella yritykset selkeästi ajattelevat tämän kuilun reunojen olevan edelleen liian kaukana toisistaan. Vihreillä innovaatioilla ei myöskään koeta saavutettavan tarpeeksi suuria hyötyjä, mikä voi liittyä osittain kulutuskäyttäytymiseen mutta toisaalta myös siihen, että uusien, kestävämpien ratkaisujen tuomia hyötyjä voi olla vaikea arvioida ja tunnistaa etukäteen. Kyselyn tulokset osoittavat myös tarpeen uudistaa lainsäädäntöä ja selkeyttää byrokraattisia prosesseja niin, että hankaloittamisen sijaan ne tukisivat yrityksiä kestävämpien ratkaisujen kehittämisessä ja käyttöönotossa.

Innovointi ei kiinnosta, koska hyödyt eivät ole tarpeeksi merkittäviä ympäristön ja liiketoiminnan näkökulmasta

Kyselyssä selvitettiin esteitä myös niiden vastaajien osalta, jotka eivät olleet juurikaan kiinnostuneita vihreästä innovoinnista (vastanneet arvot 1-2, 23 % yrityksistä). Näiden vastaajien kohdalla arvioitaviin esteisiin lisättiin kaksi uutta muuttujaa: 1) mahdollisuus vaikuttaa ympäristön tilaan omalla toiminnalla on pieni ja 2) meidän toimialallamme vihreys ei ole merkittävä tekijä/vihreydestä ei ole meidän toimialallamme hyötyä. Nämä lisäykset tehtiin sen vuoksi, että kyselyssä haluttiin lisäksi kartoittaa syitä sille, miksi yrityksillä ei ole kiinnostusta vihreään innovointiin. Taulukossa 2 on esitetty vastaukset tämän vastaajaryhmän osalta.

Taulukko 2. Vihreiden innovaatioiden esteet yritysten osalta, jotka eivät ole kiinnostuneita vihreästä innovoinnista.

Yritys ei ole kiinnostunut kehittämään tai ottamaan käyttöön vihreitä innovaatioita (arvio 1 - 2): Missä määrin eri tekijät kuvaavat syitä yrityksen vähäiseen kiinnostukseen vihreitä innovaatioita kohtaan? Asteikko 1-7, 1=täysin eri mieltä, 7=täysin samaa mieltä	**n**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**ka.**
Mahdollisuus vaikuttaa ympäristön tilaan omalla toiminnalla on liian pieni	45	9%	11%	7%	22%	7%	16%	**29%**	**4,7**
Vihreiden innovaatioiden hyödyt ovat liian vähäiset suhteessa niistä koituviin kustannuksiin	44	11%	5%	2%	**32%**	14%	18%	18%	**4,6**
Asiakkaiden haluttomuus maksaa vihreistä innovaatioista	44	18%	2%	11%	11%	20%	14%	**23%**	**4,5**
Meidän toimialallamme vihreys ei ole merkittävä tekijä /vihreydestä ei ole meidän toimialallamme hyötyä	45	11%	13%	13%	11%	13%	18%	**20%**	4,4
Ei ole aikaa perehtyä tarvittaviin teknologioihin	45	**22%**	13%	16%	11%	4%	24%	9%	3,7
Lainsäädännön rajoitukset/raskaat byrokraattiset prosessit	44	**27%**	14%	9%	18%	9%	11%	11%	3,5
Alue- ja paikallishallinnon ympäristölainsäädännön tulkintojen epäselvyys	44	**27%**	9%	18%	18%	14%	2%	11%	3,3
Vaikeus löytää oikeanlaisia yhteistyökumppaneita/toimittajia/alihankkijoita	45	**24%**	13%	18%	20%	9%	9%	7%	3,3
Vaikeus löytää kumppaneita, jotka haluavat investoida vihreisiin innovaatioihin kanssamme	43	**30%**	14%	16%	16%	12%	7%	5%	3,0
Oikeanlaisen teknisen osaamisen puute	45	**24%**	18%	20%	20%	13%	2%	2%	3,0
Kiinnostusarvio välillä 1 - 2, jossa 1=ei lainkaan kiinnostunut									

Korkeimman keskiarvon saikin tässä vastaajaryhmässä lisätty väittämä ”mahdollisuus vaikuttaa ympäristön tilaan omalla toiminnalla on pieni” (ka. 4,7), mikä selittää eniten näiden yritysten haluttomuutta ottaa käyttöön tai kehittää vihreitä innovaatioita. Seuraavaksi yleisimmät syyt olivat yhdenmukaiset innovoinnista kiinnostuneiden vastaajien yleisimmin kokemien esteiden kanssa: vihreiden innovaatioiden liian vähäinen hyöty suhteessa niitä koituviin kustannuksiin (ka. 4,6) ja asiakkaiden haluttomuus maksaa vihreistä innovaatioista (ka. 4,5). Kyselyn perusteella osaamisen puute (ka. 3,0) tai sopivien kumppaneiden löytäminen (ka. 3,0) eivät puolestaan selitä juurikaan vähäistä kiinnostusta vihreään innovointiin.

Sekä vihreästä innovoinnista kiinnostuneiden yritysten että yritysten, jotka eivät kyselyn perusteella ole kiinnostuneet kehittämään tai ottamaan käyttöön vihreitä innovaatioita, kohdalla esteet liittyvät kokemuksiin saavutetuista hyödyistä. Jälkimmäisen ryhmän osalta kokemus siitä, että omalla toiminnalla ei voida vaikuttaa riittävästi ympäristön tilaan, oli merkittävin tekijä vähäisen kiinnostuksen taustalla – saavutettuja hyötyjä ei siis

nähdä riittävinä. Kumpikin vastaajaryhmä kokee, etteivät asiakkaat ole valmiita maksamaan takaisin panostuksia kestävyyteen ja että kustannukset ovat liian kovat suhteessa hyötyihin. Näiden esteiden ylittämiseksi tarvitaankin lisää tietoa ja ymmärrystä siitä, millaista potentiaalia vihreässä innovoinnissa piilee niin yksittäisen yrityksen, ympäristön kuin koko yhteiskunnankin tasolla. Toisaalta esteiden ylittäminen vaatii yrityksiltä myös halua ottaa riskejä ja malttia odottaa, että panostukset alkavat tuottamaan toivottua, riittävää tulosta. Kestävien ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöön ottamiseen kannustavat taloudelliset ohjauskeinot sekä lainsäädäntö ovat myös tekijöitä, joita tarvitaan tukemaan monen esteen ylittämisessä. Koska vihreät innovaatiot ovat ratkaisevassa asemassa globaalin kestävyyskriisin ratkaisemisessa ja yritykset avaintekijöitä innovaatioiden kehittämisessä, on yritysten kokemien esteiden selvittäminen ja niiden ylittämisessä tukeminen todella tärkeää.

*Artikkeli tuotettiin osana Etelä-Pohjanmaan liiton EAKR-rahoitusta saanutta GreenGrow-hanketta. Hanke rahoitetaan REACT-EU-välineen määrärahoista osana Euroopan unionin COVID-19-pandemian johdosta toteuttamia toimia. Hankkeen päätavoitteena on vauhdittaa eteläpohjalaisten pk-yritysten vihreää ja inklusiivista kasvua tukemalla yritysten TKI-toimintaa ja yhteistyöverkostoja. Tämä artikkeli on osa hankkeen tuloksia kuvaavaa sarjaa:*Vihreä innovointi kiinnostaa eteläpohjalaisia yrityksiä | @SeAMK-verkkolehtiNormin täyttäjistä ekomissionääreihin – moni näkee kasvumahdollisuuksia vihreässä siirtymässä | @SeAMK-verkkolehti

Työntekijöistä huolehtiminen kärjessä| @SeAMK-verkkolehti

Lue lisää GreenGrow – pk-yritysten vihreän ja inklusiivisen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla -hankkeesta täältä.**Laura Könönen, Sanna Joensuu-Salo ja Anmari Viljamaa**Seinäjoen ammattikorkeakoulu